

Politikai könyvnapok kezdődnek Csongrád megyében

Az utóbbi években hagyományá vált, hogy az őszi hónapokban megtartják a politikai könyvnapokat, amikor fokozottan előtérbe kerül a politikai és ismeretterjesztő művek terjesztése. A párttagok és széles párton kívüli tömegek politikai képzését, továbbképzését nagymértékben segítik a politikai kiadványok, amelyek közül számos most jelenik meg a politikai könyvnapok alkalmából. Külön aktualitást ad az idei rendezvényeknek az a körülmény, hogy az MSZMP Központi Bizottsága a héten fogadta el azt a határozatot, amely a párttagság marxista-leninista felkészüléséről, a párt propagandamunkájának főbb tapasztalatairól, és az ezzel kapcsolatos feladatokról szól.

A politikai könyvnapok megyei megnyitóját az idén — az MSZMP HÓDIKÓT pártbizottsága és a Kossuth Könyvkiadó megyei kirendeltsége közös rendezésében — november 3-án, délután 3 órai kezdettel Hódmezővásárhelyen, a HÓDIKÓT Vörösi utcai művelődési házában tartják. Megnyitó beszédet mond: dr. Koncz János, a megyei pártbizottság titkára.

Egyébként a megyében mintegy 200 helyen lesz politikai könyvadás, s így módon a vásárlók közvetlenül hozzájuthatnak azokhoz a művekhez, amelyek politikai képzésük, továbbképzésük szempontjából nélkülözhetetlenek.

A hékesség kora

Új film

Színes, szinkronizált olasz film. Írta és rendezte Fabio Carpi. Operatőr: Luciano Tovoli. A főszereplő: O. E. Hasse. Holnaptól vetítik Szegeden Fabio Carpi filmjét, amit a rendező saját elbeszéléséből forgatott, s ami ebben a módosításban — az irodalmi anyag más művészi szférába való átköltésével — de témavilágában is hasonló a Kedves bóper...-re. Az órák, az évek gyorsan elszállnak, csak a percek nem akarnak múlni — bölcselkedik a nyolcvanasok égyűrűtől megfáradt tölgyfára emlékeztető öregje Fabio Carpinak. Egy öreg, aki minden alkalmat elszalasztott, hogy meghaljon, pedig bőséges módját-lehetőségét kínálta izgalmas, regényesen gazdag életre: ott harcolt a spanyol polgárháborúban, a szent ügyért föltekent oldalán, Franco ellen. Ez az antifasiszta morál, az ellenáll-

hatatlanul föltoluló emlékek megőrzése jelent egyedül a biológiai-lag már értelmetlen életlelki értelmét — csak hát mire az öregség, ha a fizikai lét nyúgeli nemcsak magát, de legszűkebb környezetét is könyörtelenül koptatják. Flától, menyének társaságától hűvös borzongással ódzkodik, következképpen azok is tőle, unokái közül is csak a kislány ébreszt benne érzelmeket, meg kendőzetlen vigyorral kimondott vágyakat a gondozására rendelt fiatal, csinos bejárólány teszi közzé. Társat keresne, képezelet elhagyatott sziklás tájak hasonszórú remetéjéhez jár föl csökönyösen, de arrafelé sincs számára hely, marad a vén, mocsanatlan teknősbéka, a biológiai vegetáció jelképes példánya. Azzal beszélget, étkezik. S mikor akaratlanul kihallgatja a fiatalok házi döntését, hogy miféle sors vár rá,

visszavonhatatlanul elhatározza, mert el kell határozni, nincs más út, mint kétségbeesés a halálra. Képezelet elvisz holt sorstársának sziklakunyhójába...

Ennyi a történet, alig több egy túlméretezett monológnál, ahol a látványképi eteje úgy gyengül, amiképpen Luciano Tovoli kamerája is vissza-visszatér a már leforgatott, bemutatott szituációkhoz. O. E. Hasse színészi teljesítménye, premier plánba idézett arcjátékai (Páger Antal nagyszerű szinkronhangjával földűsítve) megrendítőek ugyan, de egészében véve aligha segíthetnek a tempótlanná váló nekrológon. Mely egy életkeg elfulladás, lassacskán a nézőt is elfárasztó — tragédiája. N. L.

Rágógumi és atomfizika

Az egyetemi aulában pályát ízelgető középiskolások ülnek most. Jövendő egyetemi polgárok hallgatják majdani tanáraik szavát. Aki tanítani készül, biztosan legjobb tanárát is követni szeretné, aki matematikus lesz, vagy fizikus, más álmokat dédelget. Felőtt komolysággal hallgatja mindegyik a másiknak kijáró útmutatást is, és a több oldalú fölvilágosításokból rakja össze, milyen élet vár arra, aki át-lepheti majd a nagy küszöböt. Aggodalom is dolgozik: a fölvetelin embernyúzás is lesz, kifelé röpködőkkel telik meg a folyosó, vagy bent is lehet maradni? Jól jön a biztatás: nem azt kutatják a válogatóvizsgán, ki mit nem tud, azt keresik, amit tud.

Sok pontot!

Rágógumival táplálkozik az egyik oszlop utolsó sora. Nem lehet kitalálni, izgalom dolgoztatja a rágógumikat, az unalom, vagy a megszokás. Látásukon az is megingatja a fejét, aki a rizsporos etikettre semmit nem ad, de látja, a templomi csönd is töretlen marad, és a világ se fordul föl tőle. Azokat figyeli inkább, akik jövendő sorsukon rágódnak.

Ide írom, amit a hivatalos tájékoztatókban el tudtam csápní. A József Attila Tudományegyetemnek most 2 ezer 456 hallgatója van; 632 bölcsész, 1241 TTK-s és 610 jogász. Minden ötödik hallgatóra jut egy oktató, a tudományok tárházában tehát

fedelmi a kiszolgálás. Nem fogadja zajos tetszés ezt a bejelentést. Van olyan szak, ahova 18 jelentkezőből csak egy juthat be, de olyan is van, ahova mindenkit fölvesznek, aki megfelel. Elhangzik az intés: jó sok pontot hozzon mindenki magával, és sok tudományt. Menynyit? Az általános tagozatú osztályok anyaga elegendő, de azt tudni kell, jól jár, aki olvasottságát is elárulhatja, az is, aki az esztét mindig használni tudja. Megvisszatalják a jogra vágyókat, hogy 15—20 évig még jogászhiány várható, de hozzáteszik, hogy a fölveteli lehetőségek korlátozottak. Most is mondják, a pedagóguspálya szép hivatás, a jövőbe oltja át emberségét és tudását a jó tanár, és azt is, mit tegyen, aki matematikus, biológus, fizikus vagy vegyész akar lenni. Alkajom van kérdezni is, TTK-ügyben kettő, jogászügyben is két kérdés hangzik el. A bölcsészetre senki nem kíváncsi? Kár lenne a látszatból ítélni, zárzó után ide sereglik a legtöbb kérdező.

Vasutasból tanár

Lukács Ferenc vegyész akar lenni, és szívesen menne majd akár gyárba, akár laboratóriumba. Bató Attila fölött szándéka, hogy mindegyik atomfizikus lesz. Nagybátyját szeretné követni, beszélt is vele már a pálya örömeiről és bölcsenőről. Az a véleménye, ha egy kilométernek vesszük szemlétetés kedvéért az atomfizika távlatát, akkor eddig csupán első milliméterét járta be a tudomány. Van jövője tehát ennek a pályának is. Francia Zoltán még nem döntött, tart is tőle, hozzá képest előnyben vannak a többiek. Legszívesebben kémia-ra és biológiára nyitogatja a fülét. Van még ideje, ő is harmadikos. A három fiúval egyetlen lány jött a Tiszpartni gimnáziumból, Kaczúr Agnes. A szláv nyelvek szerény tudója szeretne lenni.

A szentesiek közül Mucsi Mária tanárnak készül, legjobban a földrajzot kedveli, és földrajztanárát becsüli legjobban. Pintér Etelka előtt nincs ilyen közvetlen példakép, szülei tanárok, de ő ügyvéd akar lenni. Miért? Ezt mondja: úgy érzi, tud sokat beszélni, kitartóan vitatkozni, és az igazság tántoríthatatlan híve. Segíteni akar a rászoruló bajbajutotakon, szerinte ehhez ügyvédnek kell lennie. Ijesztgetem a kérdéssel: a Kék fény hőseit is meg tudná védeni? Csodálkozó arc a felelet először, majd szóban ennyi: lehet, hogy igen. Füstí Zsuzsa franciát és olaszt tanulna, vagy tanár lesz vagy műfordító.

Hetényi Ottó egyszer már választott pályát, Kis kacsaringó van benne már eddig is: azért ment Kúbekházáról a vasúti középiskolába, mert tévészerelel akart lenni. Azt mondja, nem csalódott, mert aki műszaki pályára vonzódik, itt jó helye van. Annyi

finom műszert tanulhat itt meg, amennyit akar. Forgatta a fejében azt is, hogy vilamosmérnök lesz, de megátanorodott, és tanár akar lenni. Indoka: a tanár jobban bele tudja vinni egyéniségét a munkájába. Ha nem érti valaki a leckét, ő magyarázza el, így próbálgatja a tanítás fogásait.

Pölös Endre a csengelei tanárkört indult, és olyan pályát keres, ami a természethez közné ezután is. Biológusnak menne, de nem simlana tartósan se mikroszkóp mellé, se laboratóriumhoz, természetvédelem vagy környezetvédelem áll most előtte választási lehetőségként, de tanárnak is szívesen menne szükség esetén. Eleven biológust eddig csak televízióban látott, de amit ott hallott, abból minden mondat neki szólt. Kollégium nélkül nem tudna tovább tanulni. Most érettségizik Kisteleken, beáll a fölvetelizők közé.

A szülők és a pénz

Mindenkit megkérdeztem, mit szólnak a szülők az elhatározáshoz. Úgy tűnik, teljesen családi béke, az egyetem körül már nem támadnak otthoni viharok.

— Sem ellenvetés se más ajánlat?

— Természetesen rám bízák.

Másik vélemény, magabiztosabb:

— Olyan nincs, hogy bele-szóljanak.

Talán fölőleges is mondanivaló, egyébként ő a legfőtovább. Legbátrabban az néz a jövője elé, aki így felel: megbeszéljük, együtt választotunk.

Akitől kérdeztem, egyik sem mondta, hogy gyerekkori álma a választott pálya. Határozottan mondták, változott az elhatározásuk, és ez nem az állhatatlanság jele. Aki nyolcadikos korában még csak képernyőjén szerette volna a csorbult képet vizsgálóasztani, most arra készül, hogy gyermeki lelkeit hangoljon tisztességre.

Ha eddigi szavukat őszintének ítélem, nincs okom kételkedni a későbbiek hitelességében sem.

— Milyen fizetésre számítasz?

— Nem tudom, nem is törtem rajta a fejemet. Gondolhatok arra, hogy a forintra fordulást a későbbi évek hozzák, hogy a pénzre érzékeny belső elválasztási mirigyek ezután dolgoznak csak, de arra is, hogy minden pályától tisztességes megélhetést várnak. Szorgalmuk, munkabírásuk bárhol emelheti őket. Az egyik mondja, tudván tudja, mérnökként vagy szerelőként többet keresne, mégis tanárnak megy. Áldozatot hoz? A maga útját járja. Oda megy, ahol többet használhat.

Ez az elhatározás maradjon meg sokáig!

Hörváth Dezső

Péter László

Séta egy eltűnt utcán

(5.) 1918—19-ben Seunig Károlynénál volt albérlő Zsirkay János (1880—1940) újságíró, író, akkor a Magyarország Területi Épségét Védő Liga (TEVEL) szegedi titkára, később fajvédő lapok szerkesztője, majd Gömbös-párti képviselő. A Károlyi-forradalom idején még demokratikus álarcban jött Szegedre, ahol a háború végén rekviráló tisztként már ismerős volt; Juhász Gyula barátságába fogadta, ő ajánlott neki a szülőházával szemben lakást. Az ellenforradalom szegedi győzelme után mutatta ki Zsirkay foga fehéret; szembefordult Juhász Gyulával is, és mint az első szegedi ellenforradalmi lap, az Új Magyarország, majd az ezt fölvalt Szegedi Új Nemzedék szerkesztője nem egyszer ízléstelenül megtámadta a költőt. Juhász Gyula 1922-ben egyik válaszcikkében „a Nagy Kalóznak” nevezte. Amikor 1926-ban Zsirkay a tarpai választókerületben megbukott, aforizmájában ezt írta róla Juhász: „Zsirkay eddig politikus csizmadia volt, de most már csizmadia se lesz belőle.”

Zsirkay után 1922-től néhány évig Horger Antal (1872—1946) egyetemi tanár bérelte a lakást. Őt nem Juhász Gyula ajánlotta. Bár amikor 1923-ban Horger fölvetették a Dugonics Társaságba, megismerkedtek, és a költő 1924-ben érdeme szerint méltatta a nyelvtudós Magyar szavak története című könyvét, 1925-ben pedig egyik aforizmájában „tudós barátom” címmel emlegeti. Úgy látszik, József Attila nem panaszkolta el neki, hogy járt „az egyetem fura urával!” (Egyébként Horger innen a Batthyány u. 4. alá, a mai sajtóház épületébe költözött.)

13.

A 13. számú — régen Sörház u. 407. számú — ház: Juhász Gyula szülőháza. Erről már sokan sokszor írtak, írtam magam is, legutóbb a

Juhász Gyula szülőháza

Szeged irodalmi emlékhelyei (1974) könyvben külön fejezetben. Most tehát csak röviden vázolólok föl az öreg ház történetét. Állítólag még az anyai dédszülők építették; a nagyapa, Kálló Antal (1834—1913) kétszer újította meg: először 1865 tájt, másodszor a Víz után. 1866 őszétől 1867 elejéig itt lakott kosztosdiákként „a nagy Petőfi kis fia”, „a magyar Sasfiók”, ahogyan Juhász Gyula emlegetni szokta: Petőfi Zoltán, Petőfi Sándornak egyszülött gyereke. Emléke az egész család, de különösen Juhász Gyula számára elkötelező erejű hagyományt jelentett. A költő egész életműve tanúskodik ennek a szent örökségnek tudatáról, de számos versében, tárcájában, ciklében vallotta, mit jelent számára ez az öt Petőfihez fűző különös kapocs. „Így esett egy halvány fényugár az örök glóriából az én szegény fejemre...”

A 123. helyrajzi számú, mindössze 87 öl nagyságú telek és ház az Építési törzskönyvben Kálló Antal Gyula és Matild leánya, Juhász Gyula édesanyja nevében szerepel. Ez nagyon érdekes és új adat: eddig nem olvastuk sehol a nagyapa harmadik nevét, de most már tudjuk, miért kapta Juhász Gyula a keresztnevét. Korábban nem volt Gyula sem az apai, sem az anyai ágban.

Volt a háznak egy L-alakú utcai

frontja és egy udvari melléképülete. Ez utóbbit kiadták Kállóék. Amikor már Juhász Endre vissza tudott emlékezni, a következők voltak itt: Galamb városi tisztviselő édesanyjával; Friedrich katonaszabó családjával; Szilágyi Lajos, a Proféta vendéglő Tízetű pincére a feleségével. Juhász Gyula Szilágyi Lajossal nyugdíjazása után is tartotta a kapcsolatot; címe a noteszában föl volt jegyezve, s öccse szerint időnként segítette is.

Az udvari lakással átellenben, az L kisebbik szárában volt Kálló nagyapa „paszomántos” műhelye — ahogy az 1896. évi címtár nevezte. Tágas, nagy helyiség, kézzel hajtott gépi berendezéssel. Amikor a nagyapa a segédjének, Ottó Kovács Ferencnek átadta a műhely berendezését, a helyiséget átalakították, és szintén lakásul használták. Itt élte utolsó éveit Mária néni, Tókar Mária, a költő nagyanyjának néje. Versben, tárcában, aforizmában öröközte meg a költő az ő emléket is. Ottó Kovács Ferenc újdonsült gombkötőmester egyébként először innen nem messze ütötte föl a sátorfáját: 1911-ben a Templom tér 3. sz. alatt találjuk; később itt volt Koroknay József könyvnyomtató műhelye, és 1924 szeptemberében József Attila első szegedi lakása is. Utóbb, 1921-ben már a Kálmán (mai Kálmány Lajos) u. 3. sz. alatt volt a gombkötőműhely.

(Folytatjuk.)

Művelődési házak programja

Portugál partokon címmel tart ismeretterjesztő előadást Rimóczy Károly tanár november 1-én, hétfőn délután 6 óratól a Juhász Gyula művelődési központban. Előadását színes diákepekkel illusztrálja.

Ugyancsak hétfőn, délután 6 óratól tart színes diavetítéssel egybekötött előadást dr. Jakucs László egyetemi

tanár a vasutas művelődési házában. Előadásának címe: Barangolás Jugoszlávia alig ismert hegyvidékei között. A vasutasok művelődési otthonában november 3-án délután 3 óratól dr. Révész Mihály tanársegéd beszél, általános iskolásoknak, Zek Zoltán és Weöres Sándor gyermekverseiről.